Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI						
	Một năm giá 12 tháng hoặc 52 số báo	Sáu tháng giá 6 tháng hoặc 26 số báo	Ba tháng giá 3 tháng hoặc 13 số báo	Một tháng giá 1 tháng hoặc 4 số báo	Nước ngoài thêm cước phí gửi báo	Nước ngoài thêm cước phí gửi báo	Nước ngoài
Một năm. .	6$00	6$90	6$35	6$30	6$30	6$60	9$00
Các làng và Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00		»
Sáu tháng. .	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	4.	50
Ba tháng. .	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.	25
Một tháng. .	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.	75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur: P. R. SCHNEIDER
Directeur: NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef: PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique: TRUNG-BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 8 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large

4e page
- *Une seule insertion.* . . . 0$ 30 le c/m
- *Par contrat annuel* . . . .
- Par centimètre et par insertion. . . . . 0$ 18 le c/m

Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Tại sao nông-nghiệp nước Pháp thịnh-vượng ?

Về vấn-đề nông-nghiệp nước nhà thật đã lắm phen bàn đến, nào lời cổ-động, nào luận chân-hưng, trên các tờ báo không mấy khi là không thấy có. Tuy vậy mà ngẫm lại con đường đã đi được từ đó đến nay, thật là hãy còn ngắn ngủi. Tuy rằng bàn đi bàn lại đã nhiều, song trong có nói nữa cũng không phải là vô-ích, vì vấn-đề nông-nghiệp là một vấn-đề cốt-tử của nước Nam nhà: nước mình sở-dĩ mà sinh-tồn được đến ngày nay cũng là ở như nông-nghiệp, mà mai sau này nước nhà có nên được một nước phú-cường, phần nhiều cũng là nhờ ở nông-nghiệp mà ra cả.

Nghiệp nông đối với tiến-độ quốc-gia cần-hệ như thế, vậy ta há không nên cùng nhau tìm hết cách chân-hưng cho theo kịp bằng người hay sao? Nay muốn chân-hưng nông-nghiệp nước nhà, trông ta phải theo gương người Pháp, vì ai cũng biết nước Pháp là một nước nghiệp nông rất là thịnh đạt: nước Pháp mà sở dĩ là một nước giàu có nhất hoàn cầu, phần nhiều đều nhờ ở nông-sản mà nên. Vậy ta thử xét xem vì lẽ gì mà nông-nghiệp nước Pháp phát-đạt lại lòng như thế, và ta xét xem nông-nghiệp nước nhà có thể chân-hưng cho chóng thịnh vượng như nông-nghiệp nước Pháp được không.

Nông-nghiệp nước Pháp mà được thịnh-vượng như thế là vì những lẽ sau này:

1. *Nước Pháp thổ-địa phì-nhiêu.* — Canh-nông mà phát đạt, nguyên nhân thứ nhất là ở như thổ địa phì-nhiêu. Nếu đất xấu thì dù có nhiều của nhiều tiền, dù có dầu tắt mặt tối suốt tháng suốt năm, cũng khó lòng làm cho ruộng đất sinh sản ra mùa màng tốt lợp được. Cứ xem địa-đồ nước Pháp thì một nửa là cao-nguyên, một nửa là bình-địa. Nửa cao-nguyên thì đất khí xấu nghèo, nhưng nửa bình-địa thì đất thật là phì-nhiêu vô-hạn, trừ ra một vài chỗ hỗ-khan hay có nhiều đầm vũng bùn lầy, nhưng những nơi ấy cũng càng ngày càng thành ra những chỗ đất tốt có thể trồng trọt được, vì người Pháp biết cách dẫn-thủy nhập điền, biết cách làm cho những nơi trũng nước tháo đi được. Vừa nhờ sức tạo-hóa, vừa nhờ về nhân lực, nên nông-dân nước Pháp có sẵn thổ-địa phì-nhiêu mà cày cấy trồng trọt, đó là một nguyên-nhân làm cho canh-nông nước Pháp thịnh-đạt vậy.

2. *Nước Pháp theo chế-độ tiểu-điền-chủ.* — Về phương-diện canh-nông, người ta có phân ra hai chế-độ: một chế-độ đại-điền-chủ và một chế-độ tiểu-điền-chủ. Chế-độ đại-điền-chủ là trong nước có một số ít người có ruộng đất, nhưng mỗi người có hàng trăm, nghìn mẫu, hoặc mình trông nom cày cấy lấy, hoặc cho người khác làm thuê; còn chế-độ tiểu-điền-chủ là trong nước điền thổ chia ra làm nhiều phần nhỏ bé, mỗi phần là của một điền chủ phân biệt hẳn ra, như thế số điền-chủ rất nhiều, nhưng mỗi người chỉ có giảm mười mẫu hoặc trăm mẫu là cùng. Vì chế-độ đó đến có lợi có hại, nhưng cái chế độ tiểu điền chủ có phần lợi hơn là cái chế-độ đại-điền-chủ. Theo chế-độ đại điền-chủ thì thường thổ-địa không được tận-kỳ sinh lợi, vì đất nhiều ruộng lắm, người điền-chủ khó lòng trông nom cho xuể được, và thuê người cày cấy thì thường họ làm không được tận-tâm tận-lực, vì họ chỉ cốt làm hết ngày lấy tiền mà thôi, có phải đất của họ đâu mà họ ra công hết sức cày cho được mùa màng tốt đẹp. Còn như theo chế-độ tiểu điền-chủ thì thổ-địa được nhiều người tận tâm tận lực làm lụng tất sẽ sinh hoa lợi được nhiều, vì những tiểu điền chủ biết là đất của mình, nên tất hết lòng cày cấy, để cho được lợi nhiều. Một nhà nông-học có nói rằng: « Khi đã biết chắc là của mình thì cát cũng có thể làm thành ra vàng được. Cứ bảo một người rằng cái cục đá xấu-xa kia chắc là của hắn thì thế nào hắn cũng sẽ làm nên một thứ vườn tốt đẹp hẳn hoi! » Cái chế-độ tiểu điền-chủ có lợi như thế, thật đã hiển nhiên, mà nước Pháp chính là một nước theo chế-độ đó; vì tính số điền-chủ nước Pháp thật nhiều hơn số điền-chủ các nước bội phần; cứ theo biểu tổng-kê của một nhà kinh-tế học đã nghiên cứu về nông-nghiệp nước Pháp thì số điền-chủ nước Pháp trước thời-đại cách-mệnh là bốn triệu người mà ngày nay những hơn tám triệu. Người ta đã tính ra rằng cứng một nước mà theo chế-độ tiểu điền-chủ thì lợi hơn theo chế-độ đại điền-chủ mỗi một trăm phần là được hai phần. Như thế chế-độ tiểu điền-chủ đã làm lợi cho nông-nghiệp nước Pháp biết chừng nào!

3. *Nông-nghiệp nước Pháp được Chính-phủ trông nom đến.* — Ngoài cái lợi tự nhiên điền thổ phì-nhiêu, ngoài cái chế-độ tiểu-điền-chủ, nông-nghiệp nước Pháp được thịnh-vượng lại còn nhờ ở Chính-phủ hết lòng trông nom đến, và tìm hết cách làm lợi cho nông-gia nữa. Vậy Chính-phủ đã làm những gì là lợi-ích cho nông-nghiệp? Ngoài những việc đào sông, xây cống, đắp đường, xẻ ngòi, nước để dẫn thủy nhập điền, hoặc để tháo ở nơi trũng thấp, Chính-phủ lại còn dụng nên các tòa các sở trông nom riêng về việc canh-nông, và lập nên các học-đường để đào-luyện những nông-nghiệp kỹ-sư hay là những nhà chuyên chú về nghề nông, để biết cách giống giọt cây cấy làm cho điền-thổ tận kỳ sinh lợi. Trước hết ở kinh-đô nước Pháp có bộ Canh-nông, có quan Nông-bộ tổng-trưởng làm đầu để trông nom mọi việc có can-hệ đến nghiệp nông trong nước. Bộ Canh-nông này nguyên lập ra từ năm 1836, trước còn họp với bộ Thương mại và Công-chính làm một, nhưng đến năm 1881 thì Chính-phủ dân-quốc lập hẳn ra thành một bộ riêng — Ngoài bộ Canh-nông, chính-phủ còn mở ra rất lắm Nông-nghiệp học đường, là:

a) Trường Canh-nông quốc-học viện (Institut national agronomique, trước lập ở Versailles năm 1848, năm 1851 thì bãi đi, cho đến năm 1876 mới lập lại ở Paris. Ở trường này chuyên dạy về nông-nghiệp cao-đẳng học, chính các nhà nông-nghiệp kỹ-sư ở đó mà ra.

b) Các trường Canh-nông trung-học hiệu ở Grignon, ở Montpellier và ở Rennes; các trường này dạy về nông-nghiệp trung-học, kém trường trên một bậc.

c) Các trường Canh-nông thực-hành (Ecoles pratiques d'agriculture) và các trại dùng làm học-hiệu (fermes écoles) giải rác khắp trong nước để truyền-bá cho nông-gia những điều thường-thức về nông-nghiệp mà các nhà làm ruộng cần phải biết.

d) Sau cùng lại còn có những nhà Canh-nông chuyên-nghiệp thành-hoằng đi diễn thuyết ở các làng trong hạt để giảng dụ cho nông-dân biết dùng những phương-pháp hoàn toàn hay những cơ-khí tối tân trong việc cày cấy giống giọt, để cho điền thổ có thể sinh lợi được nhiều hơn.

Xem như thế biết rằng Chính-phủ Đại-pháp thật là hết lòng trông nom nông-nghiệp và hết sức dụ dỗ cho nông-dân, thảo nào mà việc canh-nông không phát-đạt hơn người.

(*Còn nữa*) B. G.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 17 Décembre 1922

Việc nước Ba-lan

Tướng-quân Sikorski đã dựng lên Nội các mới.

Tàu Vinh-long bị cháy

Tàu hộ-binh của Pháp tên là Vinh-long bị cháy ở Constantinople. Có 14 người bị hại.

Việc nước Bảo

Có người mua hại quan thượng-thư nước Bảo là M. Daskalof nhưng không việc gì cả.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 17 Décembre 1922

Người Pháp đối với dân Arménie

Báo *Petit Journal* có đăng một bức thư của các nhà tri-thức nước Pháp xin với Hội-đồng giảng-hòa Lausanne dụng một nơi làm chỗ cư-trú cho dân Arménie. Trong bức thư ấy có MM. Anatole France, Barrès, De Flers, Régnier, bác-sĩ Roux, Maurice du Croiset, Bernard, D'Indy, Dukas, Bandrillart, Guitry và Gémier ký tên.

Mấy lời của quan Lloyd George

M. Daniélou, là người chánh ủy viên bộ Khoáng-trường quốc-lực có thuật lại lời của quan Lloyd George nói tại một bữa tiệc của một hội Hoa-kỳ, tên là Lunat cren Club trong năm 1917. Quan Lloyd George có nói: « Ở nước nào nước Đức cũng có dự-định một đường, làm cái giới-hạn những nơi trong ấy họ muốn chiếm đoạt sau này. Cả nước Mỹ xa xôi như thế, không phải họ không có ý chiếm-đoạt đâu. Sau ngài kết-luận rằng: Nếu ta muốn ngăn ngừa cho nước Đức khỏi chiếm đoạt, nay chỉ có một cách này mà thôi: Là các nước Đồng-minh phải đồng tâm với nhau mà lấn đinh đường cương giới tự-nhiên cho nước Đức, mà muốn cho thiên hạ được hòa bình, thì ta phải lấy sông Rhin làm giới-hạn cho nước Đức mới được.

Việc nước Phổ-lan-nhã

Tướng-quân Sikorski đã lập tòa Nội-các. Ông nhận bộ Nội-vụ. M. Skrynski nhận bộ Ngoại vụ.

Quan Thống-chế Pilsudski tạm lĩnh chức tổng trưởng bộ Tham-mưu thay cho tướng quân Sikorski.

Việc thuộc-quốc Australie

Xem trong cuộc bầu cử nghị viện ở thuộc-quốc Australie, thì chánh-đảng của M. Hughes bị thất bại.

Tàu Vinh-long bị cháy

Cái tàu bộ binh của Đại-pháp tên là Vinh-long, đỗ ở chỗ nào San S'efano đã bị cháy. Có 14 người bị hại

Việc nước Thổ

Adnan Bey, là đại-biểu chánh-phủ Angora đã tới Constantinople.

Dùng điện phải nên cẩn-thận

Điện khí dùng rất tiện lợi, nhưng lắm khi cũng rất hiểm nghèo

Những luồng điện sức mạnh, thì ai cũng biết rằng nguy hiểm rồi. Vì vậy những giây cái truyền điện người ta rất phải dùng vật trở điện để giữ cho điện khỏi truyền lan ra, và thường đặt vào những nơi cao quá tầm người, để cho khỏi dụng chạm phải. Nhưng lắm khi những luồng điện thường dùng, sức độ một trăm volts cũng có thể gây nên lắm sự tai-nương ghê gớm. Trước đây đã có người đương tắm giơ tay vặn một cái đèo điện, mà điện truyền vào người chết ngay

Lại mới đây có một người chủ hàng cơm cũng bị chết vì điện thấp đèn. Số là bữa ấy giây điện trong nhà bị cháy, lửa bén sang những giấy ở hoa giấn tường, người ấy vội vàng lấy nước tưới vào cho lửa tắt, chẳng may, vướng vào một cái giây điện lỏng lẳng ở đấy, thì ngã lăn ra rồi sau vì thế mà chết. Xét ra là bởi lúc bấy giờ tay người ấy ướt, vả giấy và bit-tết cũng ướt sũng những nước người ta vừa mới tưới để tắt lửa. Vậy sự xảy ra đây cũng giống như việc người ngồi trong thùng tắm bị điện truyền vào mà chết. Vì nước vốn là một chất điện truyền rất nhanh chóng, nên trong khi nước thấm vào chân lông, thì điện truyền qua người xuống đất rất nhanh.

Vậy thì lại làm sao những khi ta chạm vào một giây điện thấp đèn, giây điện có chỗ không bọc kín mà điện truyền vào người thì cũng chỉ đau đánh nhói một cái mà thôi, chứ không có chi là nguy hiểm cả, Ấy vì đa người khỏ rão có tính trở điện, còn lực phổ ngũ tạng thì lại truyền điện khá nhanh. Thí-nghiệm như sau này thì biết. Để hai đầu giây điện vào đa, thì nghe thấy điện chạy yếu, nếu lại để vào chỗ lắm đa ngoài xây ra, thì cũng luồng điện ấy mà chạy nhanh hơn nhiều. Vậy khi nào chân lông thấm nhiều nước, tất là cái đa cũng không trở điện được như lúc khô-rão nữa. Nhiều người đi có mở hòi mới mà dụng vào giây điện, điện không chạy nhanh mà sinh ra nguy hiểm, ấy là bởi người ấy đi giầy khô-rão, hoặc đứng lên những chất khô-rão, nên điện truyền xuống đất cũng mất sức nhanh chóng vậy.

Nói tóm lại nhiều khi những luồng điện yếu sức độ 100 hay 120 volts mà cũng có thể làm cho chết người được.

Vậy ta xin kết luận như sau này:

1. Khi nào mình mới, hay giầy điện, mới chớ có mó vào, nhất là khi nào đứng trên một chỗ ướt, thì nên kiêng mó vào giây điện.

2. Khi đương tắm, mình mẩy ướt át, chớ có mó vào đèn điện và giây điện.

Lại nên biết rằng những luồng điện các nhà đương điện cũng nên BIẾT là thường thường luồng điện sức mạnh ngay hiểm hơn luồng điện sức yếu, điện ấy thực là một điều lắm. Những luồng điện sức mạnh chỉ làm cho người nghẽn không thở được mà thôi, chứ những luồng sức vừa (500 volts trở xuống) lại làm cho quả tim không đập được nữa. Người ta đã thí-nghiệm việc ấy trong những khi xử-tử các trọng tù bằng điện ở Hoa kỳ. Hễ có khi một tội-nhân bị một luồng điện 1.250 volts đi qua trong 52 giây đồng-hồ, mà chỉ chết đi một lát rồi lại hồi lại.

Còn như cái cách cứu những người bị điện đánh chết, thì cách kéo lưỡi, và kéo tay làm cho người chết thở được là cách điện hơn cả. Ấy nhớ về cái cách ấy, có người chết vì điện mà hơn một giờ về sau lại tỉnh lại được.

L. Th.

Hội-đồng Chính-phủ

Hội-đồng Chính-phủ đã mở kỳ hội-nghị chiều hôm qua, hồi 4 giờ, tại phòng khánh-hạ phủ Toàn-quyền, có quan quyền Toàn-quyền Baudoin chủ tọa.

Trước khi hội nghị quan Toàn-quyền có mời các quan trong Hội-đồng ra chụp ảnh ở trước bộ lớn ở từng dưới.

Các quan có chân trong Hội-đồng là:

MM. Bloadla', quan Thống-sứ coi các đạo binh Đông pháp; Robin, quan phó Toàn-quyền; Cognacq, quan Thống-đốc Nam-kỳ; Mougeillot, quan Thống-sứ Bắc-kỳ khó ở xin kiểu; Pasquier, quan Khâm-sứ Trung-kỳ; L'Helgoualc'h, quan quyền Khâm-sứ Cao-mên; Daroussin, quan quyền Khâm-sứ Ai-lao; Jonbin, quan Học-chính tổng trưởng; Habert, quan Tư-pháp tổng-trưởng; Détieux, quan Tài-chính tổng-trưởng; Pouyanne, quan Công-chính giám-đốc; Audibert, quan Y-chính giám-đốc; Kircher, quan Thương-chính tổng-trưởng; Lochard, quan Kinh-lế tổng-trưởng; Blanc, quan Thủy-quân Đô-đốc; Gébin, quan quyền chánh Ngân-khố; Fays, Hội-trưởng Hội đồng quản-hạt Nam-kỳ; Ducroizet, Hội-trưởng phòng Thương-mại Saigon; Sauvage, Hội-trưởng phòng Thương-mại Hanoi; Paquin, quyền hội-trưởng phòng Thương-mại Haiphong; Labaste, Hội-trưởng phòng Canh-nông Nam-kỳ; Borel, Hội-trưởng phòng Canh-nông Bắc-kỳ; Cousin, phó hội-trưởng phòng Canh nông Cao-mên; S. A. R. Hoàng-thân Souphanouvong, Thái-bộ và Nông-bộ thượng-thư Cao-mên, nghị-viên dự khuyết thay S.E. Okaha Chakrey Poan nghị-viên thực-tụ; Ng-hữu-Bài, Lại-bộ thượng-thư, nghị-viên dự-khuyết thay S. E Tôn-thất-Hân nghị-viên thực tụ; Lê-v-Trung, nguyên nghị-viên Hội-đồng quản-hạt Nam-kỳ; Hoàng-trọng-Phu, Tổng-đốc Hà-đông.

Tiao Phe Sarath, Ratsephakinay, Đại-thần xứ Luang Prabang; Tiao Phe Sarath Ratsephakinay, Đại-thần xứ Luang Prabang.

Chính phủ Toàn-quyền cũng đến dự hội, theo như điều thứ 2, đoạn thứ 3, chỉ-dụ ngày 20-Octobre 1911; Ostrey, nghị-viên xứ Nam-kỳ và đại-biểu xứ Cao-mên tại Hội-đồng các Thuộc-địa, vắng mặt.

Đại-biểu các báo-quán Tây Nam đều đến dự thính cả.

Khi các quan yên-vị thì quan Toàn-quyền đọc một bài diễn-thuyết ba mươi hay tờ chỉ đánh máy đặc về tình thế chính trị, tài-chính, kinh-tế những đoạn quan-trọng mà đăng dẫn.

Những vấn đề Hội-đồng phải xét trong kỳ này là:

1. Sổ dự-toán Đông-pháp năm 1923
2. Xét lại sổ dự-toán Đông-pháp năm 1921
3. Sổ dự-toán việc trung đường xe lửa năm 1923
4. Xét lại sổ dự-toán việc trung đường xe lửa năm 1921
5. Sổ dự-toán về trái-khoản 90 triệu đồng năm 1923
6. Xét lại sổ dự toán về trái khoản 90 triệu đồng năm 1921
7. Sổ dự-toán Nam-kỳ năm 1923
8. Xét lại sổ dự toán Nam-kỳ năm 1921
9. Sổ dự-toán Bắc-kỳ năm 1923
10. Xét lại sổ dự toán Bắc-kỳ năm 1921
11. Sổ dự-toán Trung-kỳ năm 1923
12. Xét lại sổ dự-toán Trung-kỳ năm 1921
13. Sổ dự-toán Cao-mên năm 1923
14. Xét lại sổ dự-toán Cao-mên năm 1921
15. Sổ dự-toán Ai-lao năm 1923
16. Xét lại sổ dự-toán Ai-lao năm 1921
17. Sổ dự-toán Quảng-châu-loan năm 1923
18. Xét lại sổ dự-toán Quảng-châu-loan năm 1921
19. Sổ dự-toán về Công thái 6.180.000 đồng năm 1922
20. Sổ dự-toán về Công-thái 6.180.000 đồng năm 1923
21. Sổ dự-toán xuống đồng tàu Saigon.

Các đơn thỉnh cầu có thể nộp tại phòng Thư-ký Hội-đồng chính-phủ cho đến kỳ Hội-đồng ngày thứ sáu 22 Décembre.

Xét các vấn-đề trên ấy thì quan Toàn-quyền chia làm ba ban là:

Ban thứ nhất: Xét sổ dự toán Đông-pháp và các sổ dự toán phụ

Hội-trưởng: M. Blondlat, quan Thống-sứ coi các đạo binh Đông-pháp.

Hội-viên: MM. Jonbin, quan Học-chính tổng-trưởng; Habert quan Tư-pháp tổng-trưởng; Détieux, quan Tài-chính tổng-trưởng; Pouyanne, quan Công chính giám-đốc; Audibert, quan Y chính giám-đốc; Kircher, quan Thương chính tổng-trưởng; Lochard, quan Kinh-lế tổng-trưởng; Blanc, quan Thủy-quân Đô-đốc; Gébin, quan quyền chánh Ngân-khố; Fays, Hội-trưởng Hội-đồng quản-hạt Nam-kỳ; Sauvage, Hội-trưởng phòng Thương-mại Hanoi; Labaste, Hội-trưởng phòng Canh-nông Nam-kỳ; Perignon, Hội-trưởng phòng Canh-nông Trung-kỳ; Cousin, phó hội-trưởng phòng Canh-nông Cao-mên; S. E. Ng-hữu-Bài, Lại-bộ thượng-thư, nghị-viên dự khuyết thay S. E. Tôn-thất-Hân nghị-viên thực tụ; Lê-v-Trung, nguyên nghị-viên Hội-đồng quản-hạt Nam-kỳ; Hoàng-trọng-Phu Tổng-đốc Hà-đông.

Thư-ký: MM. Valette và Loizer.

Ban này họp ngày tại phòng Hội-đồng

Ban thứ hai: Xét sổ dự-toán Bắc-kỳ, Trung-kỳ, Ai-lao và xét lại các sổ dự toán cũ của các xứ ấy:

Hội-trưởng: M. Cognacq, quan Thống-đốc Nam-kỳ.

Hội-viên: MM. L'Helgoualc'h, quan quyền Khâm-sứ Cao-mên; Paquin, quyền hội-trưởng phòng Thương mại Haiphong; Borel, Hội-trưởng phòng Canh-nông Bắc-kỳ; Tiao Phe Sarath Ratsephakinay, Đại-thần xứ Luang Prabang;

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng cậu. Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Thư-ký : M. Eymard.

Ban này họp tại phòng bên hữu phòng Hội-đồng

Ban thứ ba : Xét sổ dự-toán Nam-kỳ, Cao-miên và xét lại sổ dự toán cũ của các xứ ấy :

Hội-trưởng : M. Pasquier, quan Khâm-sứ Trung-kỳ.

Hội-viên : MM Daroussin, quan quyền Khâm-sứ Ai-lao ; Blanc, quan Thủy-quân Đô-đốc ; Ducroizet, Hội-trưởng phòng Thương-mại Saigon S. A. R. Hoàng-thân Souphanouvong, Thủy-bộ và Nông-bộ Thượng-thư Cao-miên

Thư-ký : M. Giudicelli.

Ban này họp tại phòng khách.

* * *

Trước khi giải tán thì quan quyền Toàn-quyền có đệ lại Hội-đồng một bức điện-tín sau này để rồi chuyển lên quan Toàn-quyền Maurice Long.

« Các viên Hội-đồng Chính-phủ rất lấy làm buồn rầu vì cái cơ-hội chẳng may khiến cho quan Toàn-quyền Maurice Long chậm tới Đông-pháp, bèn đồng-thanh tỏ lòng tiếc rằng ngài xa vắng không dự hội-đồng này và xin nhiệt thành chúc ngài chóng được bình phục để mau trở lại Đông-pháp.

Hội-đồng lại đồng-thanh lấy tinh thần [illegible] cái sự cải thiện trong năm qua đồng đồi với ngài ở đây có thể làm cho ngài hả dạ vui lòng mà mạnh thêm lên đôi chút cho mau khỏi sự khó-ở này.

* * *

Ban hội-đồng xét các sổ dự-toán Nam-kỳ và Cao-man sáng hôm nay đã hội nghị tại phủ Toàn-quyền, có quan Khâm-sứ Pasquier chủ tọa.

Ban hội-đồng xét các sổ dự-toán chung của Đông-pháp cùng các sổ dự-toán phụ cũng bắt đầu làm việc sáng hôm nay, có quan Thống-soái Blondiat chủ tọa.

Chiều hôm nay thì ban hội-đồng xét các sổ dự-toán Trung Bắc-kỳ và Ai-lao hội nghị, có quan Thống đốc Cognacq chủ tọa.

Ngày nay và ngày mai thì các ban hội-đồng nói trên lấy chuyên riêng về việc xét sổ dự-toán, đến thứ năm này hồi 8 giờ rưỡi sáng thì họp đại Hội-đồng.

Tin Trung-hoa

Ngày 10 Décembre

Việc Bắc-kinh

Vương-sủng-Huệ nhân thấy Tào-Côn thái-độ cương-ngạnh quá, Ngô-bội-Phu cũng không có sức viện trợ, đành phải xin toàn-thể từ chức. Ý Tào-Côn còn muốn để Cao-lăng-Uất thay thống-lý Nội-các. Tôn-đán-Lâm và Cao-ân Hồng vận-động lưu-nhiệm tòa Nội-các mới, nhờ Ngô đối với Tào đã tỏ ý tùng phục, Tào không muốn gây ác-cảm với Ngô quá, Tôn, Cao có lẽ duy-trì được địa-vị

Ngô-bội-Phu điện cho Lê-nguyên-Hồng nói cái án La-văn-Cán, xin cứ phải theo pháp-luật giải-quyết. Ngô đối với việc ấy không có chủ-trương gì khác.

La-văn-Cán đã phải ra địa-kiểm-sảnh chịu tra hỏi một lần.

Những nghị viên họp nhau ở nhà Ngô-cảnh-Liêm định ủng Trương-thiệu-Tăng thay tổ-chức Nội-các.

Cao-ân-Hồng một tới Lục-đương cùng Ngô-bội-Phu thương-nghị về vấn-đề Nội-các.

Lê-nguyên-Hồng điện phúc Tào-Côn nói cái án La-văn-Cán mà lập ra pháp đình đặc biệt để xét xử thì trái với tinh-thần tư-pháp độc-lập, nên cứ giao cho pháp-đình thường xét xử.

Việc Phúc-kiến

Hứa-sáng-Trí định xuất toàn quân sang đánh Quảng-đông, việc duy-trì trị an ở Phúc-chân đã tổ-chức một sư-đoàn hiến-binh, lấy La-giục-Quần làm tổ-trưởng và có quân đội của Trang-tri-Bình trấn-thủ các biên-cảnh, giữ chuẩn-bị thỏa đáng đàn đấy. Hứa sẽ cùng Vương-vĩnh-Tuyền chia hai đạo tiến quân.

Bài ký từ Huế đến Vân-nam-phủ

của M. Bùi-thanh-Vân soạn

(Tiếp theo)

Ngày mai, bốn giờ sáng tôi đã thức dậy rồi. Rửa mặt thay quần áo, bỏ cái sắc [illegible] trong khi đó thì chốc xong cả. Tôi đi đường có một cái va-li mà thôi.

Sáu giờ bốn mươi phút xe chạy thẳng lên Vân-nam phủ. Cuộc đi đường nhiều sự hay vui mà mệt lắm. Thì ngày nay là ngày cuối cùng là khi đã đến phố đó. Không cách chi mà đi cho mau hơn nữa đặng. Từ Ami-châu lên đến nơi thì còn hai mươi sáu ga nữa. Vậy cứ để cho mặc cái xe máy nó chạy tự nhiên trong mười hai giờ đồng hồ thì chắc cuối cùng.

Loài chim thấy ăn ngoài đồng là quý báu, chắc là cường giệt. v. v.

Người các chủ đứng trên, bỏ cây ruộng như An-nam. Cách làm ruộng cũng như bên Đông-pháp của mình. Giống vật chi tôi đã kể phía trước rồi. Song cũng nên kể thêm ít món nữa là ốt, các thứ dưa, bí, bầu và các thứ nấm ăn khác nữa, bông-mồng-gà, cây sen bông qui, (Tournesols). v. v. Hột lông-qui ăn béo như trái hạnh và đậu phộng (đậu lạc). Họ bán cả đó trên xe-lửa. Người bộ-hành ăn nhiều lắm, cho nên vỏ quẳng đầy xe, không khác chi như bên xứ Si bê-ri (Sibérie) thuộc về nước Rút-si (Russie) cũng vậy ; bởi vì có một người nước Tây mấy năm trước có đi chơi trong hoàn cầu làm sách nói rằng bên xứ ấy thiên hạ ăn hột bông-qui nhiều cho đến đổi đường sá các phố đều những vỏ ấy.

Cây đó dễ giồng lắm ; vậy người Đông-pháp mình cũng nên giồng cho nhiều.

À tôi quên kể các thứ chuối. Tôi thấy có hai thứ của mình thường dùng là : chuối ba-lăng hay là chuối vàng, lại chuối mật.

Cây dừa, cây cau, cây trầu, cây mít không có.

Đất và nước Vân-nam không có rừng nhiều như đất mình. Một đôi chỗ có lắm cây, nhưng mà lí lắm. Nhà thì làm nơi chỗ trống trải, không rào dậu chi. Cho nên ở xa lắm mình cũng thấy nhà động. Nhà xứ xa, cũ, nhớp nhúa. Nhà trệt hoặc có một từng lầu. Vách bằng gạch đất nhồi lộn với rơm mà để tự-nhiên không nẫu. Lợp bằng đất sét, bằng rơm, tranh, hay là ngói khum nếu chín sơn màu lục sậm-sậm. Không nên chê người ta cách làm nhà như vậy, là họ còn theo tục xưa. Tôi không thấy nhà nào ở riêng một nơi mà chung-quanh có vườn. Chỗ nhà người Annam ở đất mình dầu nghèo khổ mấy cũng có cây trái xanh tốt bao quanh quanh nhà. Người Vân-nam ở chung lộn trong nhà cùng súc vật.

Cha chả ! xe cứ chạy qua núi non, vực, hỏi biết là bao nhiêu ? Khi thì trèo, xuống, trở lộn lên, rồi lại trở lộn xuống mãi mãi. Vì núi non nhiều lắm, nên không có sông lớn, sông nhỏ.

Chẳng biết rằng ông Tôn-Văn (Sun-Tat-Sen) làm chức Giám quốc bên xứ này đã có đặt nỗ Kiểm-lâm chưa ? Nếu như có thì sở đó đáng ra sức coi coi chỗ địa-phận này nơi phải. Những bộ-hành đều thấy trước con mắt mấy trăm vạn mẫu đất núi trọc óc, vì người Tàu làm ăn phá hết cả cỏ. Mình phải suy nghĩ rằng con tinh vật ăn cỏ, thì nay ăn chỗ này mai ăn chỗ kia luôn ; còn người ta nhận việc trồng trỉa thì cũng phải phá [illegible] cái cung ngày càng rộng ớn ra mới đủ ăn. Bởi cớ đó nên phải bắt đất nơi nào hết mới có đất trồng. Không biết ngày sau nhà-nước có cấm người phương Đông đừng phá rừng bậy và có bắt phải cho biết giữ gìn rừng, bại đặng mà dùng cho có chừng theo phép lắc đắng chăng ? Lập phép làm rừng nghĩ đó thì là một việc khó lòng lắm. Nếu có phạt trị ráng hết sức, thì người cũng chẳng (chịu theo phép quan cho lắm, vì có thói phá rừng bại không cách thức từ xưa đến nay đã lâu rồi.

Tôi đang ngồi suy nghĩ thầm trong bụng các điều ấy, thình lình nghe ồn ào, tôi giật mình, thôi không lo việc ấy nữa. Sự ta-thán lên đó là bởi anh đi trước xe đánh lộn nhau. Một anh là lính, một anh là dân thường. Cậu lính thứ mà không tránh chỗ cho dân ngồi nên mới lu đã nhau như vậy.

Từ A mi-châu lên Vân-nam-phủ, khi thì nửa chặng đường, về phía tay trái (cứng xe lửa, thì thấy có một cái hồ nước lớn lắm. Nước trong vắt. Cái hồ dài quá, con mắt không thấy tới đầu mà hết ; nhiều núi đứng ngực ; bao xanh quanh hồ. Một nước thì bông thắng giống như mặt gương vậy. Không có sóng xao động ; cũng không (có thấy đầu thuyền đi trong hồ nữa. Ấy là một sự lạ và vui. Chó đi đường mấy ngày rồi mà cứ thấy núi, hồ, hang, vực, rừng hoài thì nó cũng chán và mỏi con mắt.

(Còn nữa)

KÝ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thơ đến hỏi bản-quán, thì cho biết cái số in ở tờ giấy gói báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quấn ấy, để cho người làm sổ tiện kiểm. Kẻo các ngài thường hay ký tên vẫn tắt, hoặc thêu quá, không sao đọc được, thành ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

VIỆC HANOI

Tòa án Đại-hình. — *Việc đánh người mù mắt.* — Chiều hôm qua mới 5 giờ tòa án Đại-hình mới xét tong việc đánh người mù mắt và tuyên án tha cho Lévy (Elisée) và Ng-khắc-Chấp tức cai Chấp.

Đoạn rồi tòa lại mới đem xét đến việc tên Ng-văn-Lễ can về việc đánh người Tây làm sở Thương-chính đến bắt rượu lậu nhà một người tên là Liễn ở làng Môn-trị, phủ Vĩnh-tường, tỉnh Vĩnh-yên và cướp tiền bạc, đồ đạc và sáng đạn là việc đã xử vụ thứ ba trước. Tên Lễ này trốn mới bắt được.

Sáng hôm nay hồi 9 giờ rưỡi tòa mới xét xong việc tên Ng văn-Lễ và tuyên án phạt tên ấy 2 năm tù.

Tòa lại bắt đầu xử ngay việc như sau này :

Đêm hôm 22 Juin 1922 một bọn cướp đã đem dao cầm gậy đào ngạch vào ăn cướp nhà người Khách tên là Hồ-yun-Sương ở đầu đường Faussemagne về tỉnh Quảng-yên. Sự chủ thấy động thức dậy cầm dao ra để chống cự, vừa đánh điếm soi thì đã thấy bọn cướp xông vào. Hai bên đánh nhau kịch liệt. Bấy giờ vợ sự chủ kêu lên thì hàng xóm đổ đến cứu. Bọn cướp bỏ chạy chưa lấy gì [illegible] được mấy giờ thì chết.

Khám nghiệm sự chủ thì có nhiều thương ở trán và ở bụng, mà mổ từ thì ra xem thì là vì đứt lá-lách mà chết. Tìm thấy chỗ đánh nhau có một con dao của bọn cướp bỏ lại.

Mãi hôm 29 Juillet lý-trưởng làng Mai-Động đó là mới bắt được bọn cướp ấy. Tên Lê-thế-Khang là tướng và tên Ng công-Miên, Ng-y-Vôi, Ng-công-Cơ và Ng-đăng-Dương là những đứa đồng đảng. Theo như nhời chúng thú nhận thì tên Miên cầm dao mà những đứa khác thì cầm gậy. Khi đến nhà sự chủ, tên Khang quen biết, sự nhận được mặt đứng gác ở ngoài, còn những đứa khác đào ngạch vào nhà ăn cướp. Tên Voi phải sự chủ cầm dao chém phải hai nhát vào cánh tay. Con dao tìm thấy ở nhà sự chủ là của tên Miên cầm. Tên Khang đã chết rồi.

Tòa xét xong kết án phạt tên Lê-thế-Khang bốn mươi tháng tù, Ng công Cơ, 15 năm khổ sai và Ng-y-Vôi, Ng-đăng-Dương mỗi tên 20 năm khổ sai còn tên Miên chết rồi thôi không xét.

Linh cơ, linh lệ, linh chân được tăng bổng. — Kể từ ngày 1er Janvier 1923 trở đi thì lương của các hạng linh cơ, linh lệ, linh chân được tăng lên như sau này :

Thứ bực	Lương cũ mỗi tháng	Lương mới mỗi tháng	mỗi năm
Linh-cơ	5p.40	7p.50	90p.
Cai-cơ	6.40	8.50	102p.
Đội-cơ	9.60	10.00	120p.
Lệ-mục hạng nhất	6.00	8.00	96p.
Lệ-mục hạng nhì	5.00	7.00	84p.
Linh-lệ	4.00	6.00	72p.
Linh-chân	4.50	6.00	72p.

Hễ được lương bổng mới này thì từ rầy không được hưởng khoản lương điểm mỗi năm 24 đồng nữa, và những người hiện đang hưởng khoản lương điểm ấy, thì hễ khi nào không được nữa mới kể ở trên kia.

Tòa án Trừng-trị. — Chiều hôm qua tòa án Trừng-trị xử những việc sau này :

Tình hữu-dĩ. — Tên Hoàng-v-Phúc là tài-xế ô-tô tập sự, một hôm đem nhà người anh em bạn tên là Hợp, thấy không có nhà, liền ăn cắp đồng-hồ, mũ và quần áo rồi ra. Tòa phạt tên Phúc 2 tháng tù.

Tòa còn xử nhiều việc nữa, song toàn là những việc tầm thường cả.

Việc đánh nhau ở Ích-hữu thư-xã. — Hôm 12 Août vào buổi chiều, đương tàu bội-đồng trị sự hội Ích-hữu thư-xã họp để kiểm soát nhà in ở phố hàng Bồ cùng những giấy má của hội, thì M. Ngô-nhật-Thăng có đeo thẻ nữ đến đòi tiền nợ M. Tr-quang-Huy là chủ-nhiệm hội Ích-hữu ấy. Song không thấy ông chủ Huy ở đâu thì ông hàn Thăng lấy những giấy *facture* của hội ký để lấy tiền trừ vào nợ. Nhưng hội-viên lấy giờ thấy M. Thăng không phải là chân hội-đồng trị-sự mà lấy giấy má như vậy thì tâm nhau lại đánh và trói M. Thăng giải đến sở Cẩm. Ấy vì đâu đuôi như vậy mà M. hàn Thăng có kiện MM. Ng-bá-Thiệu và Ng.-bá-Du tại tòa Trừng-trị.

Tòa hỏi hai bên cùng chứng tá và nghe lời luật-sư hai bên cãi rồi hoãn đến kỳ sau định án.

Kẻ cắp dàn bà. — Tên Ng-thị-Xuân làm nghề bán trầu miếng, một hôm đến hàng một người bán hàng tấm tơ ra sự-sự-quy xin mua lĩnh, rồi ăn cắp một tấm tục nhét vào trong mình. Đến tối người bán hàng thấy mất, khám thì thấy tấm lụa ở trong mình rơi xuống. Hiện thị này đã can án một lần rồi. Tòa phạt thị Xuân 2 tháng tù.

Các tranh về bị tịch-ký. — Mấy quyển tranh về các báo *Argus* bày tại Hội-chợ thì hôm khánh-thành đã bị sở Cảnh-sát đến tịch-ký cả.

Ngạch Y-tế. — M. Joseph Ng.-xuân-Mai, Y-khoa bác-sĩ, thầy thuốc tập sự ở Pnáp vẻ, thì đã bổ đi Hà-tĩnh (Trung-kỳ).

Bị gẫu cắn. — Chiều chủ nhật có một người con trai là Ng-văn-Đức 15 tuổi đang xem các thú vật của phường xiếc Harmston ở chỗ nhốt giống vật thì vô ý bị con gấu cắn phải bụng chân và chỗ mắt cá. Phải khiêng ngay vào nhà thương

Mấy việc thảo. — Chiều thì bầy ra rồi, tại sở Lục-lộ Hanoi đã thảo lại việc này :

1· Đào sông để cho tàu thuyền chạy và lấy nước bề dài 12 416 thước tức kilomètre 14,58 ; lấy 35 kilomètre 27, ăn với sông Cầu, tỉnh Thái-nguyên. (Là thứ 1e).

Việc làm đang 417.625 p 10

Những nhà đến thầu bỏ như sau này :

MM. Nam-Sinh bỏ hạ	3 °/.
Ng-kim Lân	7
Bùi-huy-Tín	7
Arvial	10
Trần viết-Soạn	10
Ng-hữu-Tiếp	10

Ba người sau bỏ bằng nhau, rút thăm thì M. Soạn được thầu.

2· Việc xây cầu cống ở đường hàng đinh số 21 đoạn thứ tư Miên-mon đến Chợ bến (Hà-đông).

Việc làm đang 17.836 p. 00.

M. Ng hữu-Thu bỏ hạ 35 °/.

Cái nạn ô-tô. — Đêm thứ bảy, một cái ô-tô của sở Tàu-bay đi tới ngã tư đường Gambetta và đường Gia-long thì đụng phải một ông Tây làm sở Thương-chính, may chỉ xây xát xoàng thôi.

Tối hôm qua, hồi 6 giờ rưỡi, lại cũng chỗ ấy, một cái xe ô-tô có hai bà đầm ngồi, người vận mấy là người Annam đụng phải một cái xe nhà cao-su có một người Tây ngồi. Hai bánh xe cao-su bị quẹt cả lại, may không việc gì đến người.

Sáng chủ-nhật hồi 2 giờ, một cái ô-tô của một người Tây cầm lái đi tới đường Quan-thánh thì đụng phải một cái xe xết trong có một người Annam ngồi, cái mui xe bị hỏng cả, người ngồi trong xe bị thương cũng không nặng mấy. Thế là ba ngày xảy ra ba cái nạn luôn.

Xe ngựa dụng xe tay. — Tối thứ bảy, hồi 8 giờ, một cái xe song-mã của một quan sáu đi ở đường Carnot thì dụng phải một cái xe xết, gẫy mất cái gỗ chắn bùn bên tay phải. May người không việc gì.

Mất áo trong hiệu thợ cạo — Chiều thứ bảy trước có một ông Tây vào cạo đầu trong một hàng thợ cạo Nhật-bản ở phố Trang-tiền, đến lúc ra thì cái áo pardessus treo mắc thấy mất. Không rõ rằng có người khác lấy nhầm hay là có kẻ cắp Nhưng xem chừng câu đoán thứ hai thì có lẽ hơn.

Nghỉ dưỡng bệnh. — M. Vũ-kỳ-Sâm, Hậu-tuyển tri-huyện, Trợ-tá huyện Chương mỹ (Hadong) được nghỉ dưỡng bệnh 3 tháng lĩnh nửa lương.

Vì bốn đồng bạc mà chồng mổ bụng vợ. — Các báo ở Nam-kỳ ra kỳ lần vừa rồi có đăng rằng :

« Đêm 4 Décembre, Hà-thị-Bài ở Chợ-lớn ngủ cạnh người chị em họ là Thị-Bón, đến lúc thức dậy thấy mất 4 p. 20.

Hỏi thì thị Bón nói không lấy và có lẽ chồng là Bùi-văn-Đen lấy đem đi từ sáng.

Hai hôm sau chồng về, thị Bài hỏi số tiền ấy thì hai vợ chồng trả cãi nhau. Chồng đi một lúc về vợ lại đòi, thì người chồng cầm con dao chọc tiết lợn đâm ngay vợ một nhát vào giữa bụng mà nói rằng : « Vậy 4 đồng của mày đây này ».

Người vợ ngã xóng xượi, ruột thòi ra ngoài, nhưng quan tòa hỏi còn nói được, đem vào nhà thương đến 3 giờ đêm thì chết.

Dịch trâu bò. — Chiều theo nghị-định ngày 13 Décembre 1922 của quan Thống-sứ Bắc-kỳ thì địa-hạt thành-phố Hanoi nay có bệnh dịch trâu bò.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

MỚI XUẤT BẢN SÁCH

LUẬN - NGỮ

Của ông cử Dương-bá-Trạc *dịch*

Giá mỗi quyển : 0 $ 20

Ai muốn mua hay là hỏi gì thì xin cứ viết thư cho ông quản-lý nhà in của bản quán là :

Monsieur Bùi-Xuân-Thành

63, Rue du Coton, Hanoi

N° 123 TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(Dix ans plus tard)

tức là truyện

(Ba-le-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : Alexandre Dumas

Dịch-giả : Phạm-nói-Chi

Vua Lô y thập-tứ phì cười lên.

— Khanh thật là tinh ý, Đạt-tha-nhan. Khanh đã lôi được cái chuyện kín ở trong lòng trẫm ra.

— Chà ! Vậy ra Thánh-hoàng có một cái chuyện kín ư ?

— Phải.

— Nếu vậy thì Thần-hạ xin bái lĩnh cái số hai vạn lạng đó, vì Thần-hạ xin giữ cái chuyện kín ấy. Cái nết kín đáo trong cái thì buổi bây giờ thì không biết giá nào mà kể. Bây giờ Thánh-thượng đã bằng lòng nói thần-hạ biết hay chưa ?

— Đạt-ta-nhan Hiền-khanh hỡi, Hiền-khanh khá đi đóng ủng vào, rồi lên ngựa.

— Ngay bây giờ ư ?

— Trong hai ngày nữa.

— Muôn tâu Thánh-thượng, Thế thì mấy quả, vì trước khi ra đi, mà nhất là có phải đi để mà chịu mũi tên hòn đạn, thì ngu-thần cần phải liệu lý cho xong một vài việc đã.

— Cũng có lẽ có việc tên đạn.

— Chẳng sao. Nhưng mà, tâu Bệ-hạ, Bệ-hạ đã nhắc đến cái tinh biển-lận, tinh tham lam, Bệ-hạ đã nói chính tim nhà Đạt. song Bệ-hạ còn sót một điều.

— Điều chi ?

— Bệ-hạ chưa nói đến cái tinh khoa cũng ; khi nào Thần-hạ sẽ được Bệ-hạ bán cho cái bay-chương ?

— Khanh cũng thiết cái đó ư ?

— Vâng. Ngu-thần có một người bạn tên là Á-tố, đầy mình những mề-đay kim-khánh, ngu-thần thấy mà choáng cả mắt.

— Một tháng sau khi nhận bằng trung-tự, thì khanh sẽ được bội-tinh.

Đạt-ta-nhan ngẫm nghĩ mà rằng :

— Ái à ! Còn phải đi về đã ?

— Chính vậy.

— Thế thì Thánh-hoàng sai thần-hạ đi đâu ?

— Khanh có biết xứ Brotagne không ?

— Không, tâu Thánh-thượng.

— Khanh có bạn hữu nào ở đó không ?

— Ở Bretagne, thì không.

Càng hay. Khanh có tường về những việc thành quách không ?

Đạt-ta-nhan mỉm cười :

— Chẳng bệ thiết tưởng rằng cũng có, tâu Thánh-thượng.

— Nghĩa là khanh có thể phân biệt được cái thành thì thế nào, mà cái lũy thường thì thế nào, cho hầu thì được phép xây thành đắp lũy thế nào ?

— Ngu-thần phân biệt một cái thành với một cái lũy, cũng như người-ta phân biệt một cái thiết-giáp với một cái cái-bành vậy, muôn tâu Thánh-thượng. Thế đã là đủ chưa ?

— Được, vậy thế khanh sẽ khởi hành

— Đến Bretagne, một mình ư ?

— Thì một mình mà thôi. Nghĩa là khanh không có thể đem theo một tên lính hầu nào cả.

— Ngu-thần có thể hỏi lại Bệ hạ rằng vì lẽ gì thế không ?

— Hỏi vì cớ khi mà khanh phải trả hình ra một tên nô bộc thì hơn, khanh ở trong nước Pháp này đã quen mặt lắm. Đạt khanh ạ.

— Thế rồi sao, tâu Thánh-thượng ?

— Rồi khanh sẽ đi chu du trong xứ Bretagne, mà xem xét kỹ lưỡng những thành trì ở xứ đó.

— Các vùng duyên hải ?

— Cả những hải đảo nữa.

— Á !

— Tiên hành hãy xem cái chỗ Belle-Isle-en-mer đã.

Đạt-ta-nhan đưa cái khóe mắt tinh đời mà nhìn vua Lô-y thập-tứ, rồi nghiêm giọng mà rằng :

— Cần Phúc-kế.

— Trẫm nghe như khanh nói phải đấy, Belle Isle, quả nhiên, là cần Phúc-kế.

— Vậy ra Thánh-thượng muốn rằng bạ-thần xem Belle-Isle có phải là một cái chỗ tốt hay không ?

— Phải

— Xem xem thành-trì ở đó mới hay là cũ.

— Phải lắm.

— Những kẻ thuộc hạ của quan bộ-bộ tổng-trưởng có đóng không, lâm thời có đủ đồn binh không ?

— Trẫm hỏi khanh, chính là ở điều đó. Hiền-khanh thật đã khéo đoán được ra.

— Muôn tâu Thánh-thượng. Phỏng như bọ không xây thành đắp lũy thì sao ?

— Thì khanh cứ chu du trong xứ Bretagne mà nghe ngóng công chuyện.

Đạt-ta-nhan vuốt râu mép mà nói trắng ngay rằng :

— Ngu-thần lâm thám-tử cho Bệ-hạ đấy.

— Có phải vậy đâu. Hiền-khanh.

— Muôn tâu Thánh-thượng, xin Thánh-thượng đại xá cho. Thì ngu-thần đi do cho Lệnh-thánh mà.

— Hiền-khanh đi để quan sát đấy chứ. Tí nhìn khi khanh, tay cầm gươm đi đầu một toán ngự-lâm, đo thám một cái địa-phương nào đó, bay là một cái trận-thế gì của quân giặc... thì cũng thế chứ gì ?

Nhà vua nói đến đó, thì thấy Đạt-ta-nhan bỗng rùng mình.

Nhà vua bèn nói tiếp rằng :

— Có để khanh tưởng mình đi làm một tay thám-tử bay sao ?

Đạt-ta-nhan ra ý nghĩ ngợi mà rằng :

— Không. Không. Nếu có phải là đi thám giặc, thì nó lại đi mật khác, thì lại chỉ là một nhà binh lính mà thôi.

Rồi Đạt-ta-nhan lại hỏi ngay rằng :

— Mà phỏng như họ đã kiên thành cố lũy ở Belle Isle rồi thì sao ?

— Thì khanh phải họp lấy đủ bản những thành quách ấy cho rõ ràng.

— Họ có để cho thần họ vào chăng ?

— Cái đó thì về phần việc của khanh, chứ không phải là việc trẫm. Vậy chứ khanh không nghe trẫm nói đấy a ? Nếu khanh bằng lòng thì bảng năm trẫm để cho khanh một số tiền phụ cấp là hai vạn lạng.

— Thưa đã, Tâu Thánh-thượng.

Nhưng nếu họ không xây thành đắp lũy thì sao ?

— Thì khanh cứ việc trở về, không phải nhọc đến ngựa. Rồi ngày bốn sau thì tiến hành khanh hãy đến ngự Hộ bộ mà lĩnh lấy chứa tư một phần cái số tiền quân ấn quốc tộc đó. Khanh có quen với Phúc-kế không ?

— Muôn tâu Thánh-thượng. Ngu-thần cũng không được quen cho lắm. Song xin Thánh-thượng xét cho rằng ngu-thần có cần chi mà phải làm quen với ý.

— Cam lỗi với Hiền-khanh. Vì Phúc-kế sẽ chỗi từ cái số tiền trẫm muốn cho khanh lĩnh đó, mà bản tâm trẫm cũng mong như vậy.

Đạt-ta-nhan rằng :

— À ! Thế sau thì sao, tâu Thánh-thượng ?

Cái tiền đó, khanh sẽ đến Côn-bê mà nhận. Mà phỏng như họ đã kiên thành cố lũy ở Belle Isle rồi thì sao ?

— Thì khanh phải họp lấy đủ bản những thành quách ấy cho rõ ràng.

— Họ có để cho thần họ vào chăng ?

— Cái đó thì về phần việc của khanh, chứ không phải là việc trẫm. Vậy chứ khanh không nghe trẫm nói đấy a ? Nếu khanh bằng lòng thì bảng năm trẫm để cho khanh một số tiền phụ cấp là hai vạn lạng.

— Thưa đã, Tâu Thánh-thượng.

(Còn nữa).

ĐỨC-LONG

55 nhà 90, phố Mã-mây Hanoi (Tonkin)

Hiệu tôi có bán đủ các thứ bao, bao gai, bao cói, đay, gai tây, dây đay ta, cùng các thứ dầu ta, các thứ hạt làm dầu, các thứ khô dầu để nuôi súc vật và bón cây, bán ruộng, cùng là đủ các đồ sắt làm xe và cuốc, xẻng, búa, riu và các thứ sơn-tây, các tàu đanh, sơn vân vân.

Xin qui-khách chiếu cố cho, hiệu tôi xin tính giá phải chăng không đám ăn lãi nhiều.

ĐỨC-LONG-HIỆU
cẩn-bạch.

Cuộc HỘI-CHỢ Hanoi xem ra thực là một cơ hội rất phát đạt cho đường thương-mại và đường kỹ-nghệ nước nhà.

Từ 17 đến 31 Décembre 1922.

3072

CACHETS ANTIGRIPPE

Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe, bệnh cúm, rẽ mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải bỏ trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản hiệu mua mỗi lọ 6 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu, đã cứu vô số người, ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng hồ uống một viên, rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ủ người cho nóng, nếu thì chỉ trong 24 giờ là khỏi. Trẻ-con 10 tuổi uống một nửa viên, cách dùng cũng như của người lớn.

Bào chế MONTÉS, 54, phố Paul Bert Hanoi.

Ngạch thừa-phái. — M. An-xuân-huy, quản làng Đại-quan, phủ Khoái-châu, (Hưng-yên) mông bổ thừa-phái tháng năm, thưởng Hàn lâm-viện-đại-chiếu (9-2 và bổ đi huyện Kim-bảng (Hanam).

VIỆC BẮC-KỲ

BẮC-GIANG

Chợ phiên. — Quan chánh Công-sứ bản tỉnh ngài đã đồng tất đến tỉnh lỵ Bắc-giang ngày nào cũng có họp chợ kể buôn người bán, nhưng lâu nay vắng vẻ lắm, cho nên ngài lại đặt thêm ngày chợ phiên nữa, một tháng sáu phiên, lấy ngày ba ngày tám làm phiên chợ, đã bắt đầu tự hôm 23 tháng mười ta rồi. Mấy phiên nay, nhờ quan trên huấn thị, xem ra đã có phần sầm uất. Vậy mong ai ai có vật sản cũng hàng hóa gì, cứ đem đến chợ phiên tỉnh lỵ Bắc-giang này mà buôn bán đông cho được đông đúc vui vẻ, thì cái tiền đồ nhà nông công thương ta sau này có thể phát đạt tiến bộ vậy. Mong lắm thay!

Nghị-viên : Đỗ trạc-Nhu, lai cảo.

TUYÊN-QUANG

Diễn thuyết. — Xin trình cáo để công chúng biết rằng: đến chiều thứ năm đúng 4 giờ rưỡi, có quan ba Cadet Monet về diễn thuyết ở tỉnh Tuyên-quang, tại nhà trường Pháp-Việt, để bá cáo cho tỉnh lỵ biết chủ-nghĩa hội Việt-Nam thanh-niên mà ngài mới sáng lập ra ở Hanoi.

Hội V. N. Th. N., lai cảo

VIỆC KINH-ĐÔ

Xe chạm phải người. — Cách vài hôm nay, có một người đàn bà chừng ngoài 60 tuổi đi ở nơi đường Gia hội. Đã vài lần bọn cu-li xe đến mời lên xe, nhưng người đàn bà lẩy không đi, cứ đi bộ một mình bất đường nẵy đến nẻo khác. Một bữa đang đi cái xe điện chạm phải mụ, mụ ngã lăn ra. liền vực lên xe đem đến nhà thương điên trị. Lúc bấy giờ mới biết là mụ điếc không nghe gì cả, cho nên mới bị xe chạm phải, vì không nghe tiếng còi, lại cũng vì khi xe đang chạy gần đến mụ, thời mụ lại đi qua ngang giữa đường nên phải bị xe chạm.

Ấy chỉ vì bọn cu-li xe thường hay bắt nạt và nói gian nói ngược với những người đàn bà nhà quê lắm. thuộc chúng nó nói giá đi từ đâu đến đâu giá một hào, khi đã đến nơi thời chúng nó lại nói ra hào đôi chớ không phải hào chiếc thành thế mà những người nhà quê khiếp sợ mà không đi xe thuê. Lại có lúc chúng nó đi nửa đường thời để xe xuống mà nói đã tới nơi và bắt phải trả tiền cho chúng nó. Cái thói gian ngược ấy bọn cu-li xe chỉ hay thi hành với những người nhà quê, nên không khi nào quan cảnh sát biết mà trị phạt chúng nó.

Ăn cắp thuốc. — Mới rồi có Một thầy nọ làm ở nhà thương chẳng rõ vì cớ gì mà bị sở Cảnh-sát bắt rồi cho vào nhà pha: Hỏi ra mới biết vì người ấy đạo thả làm thử thuốc ở nhà thương mà đã bị sở Cảnh-sát đến xét bắt được quả tang, nên mới tống giam để xét, nhưng chưa rõ ngày gian hư thiệt thế nào, mà nghe ra những vị thuốc đã bắt được lại nhà hắn có làm thử thuốc mà các nhà bào-chế trừ ra khi có phải quan thầy thuốc cho thời mới được bán, thế thì chưa biết sự ấy sẽ ra thế nào mà nói là ngay hay là gian. Hiện nay quan trên còn đang tra xét việc ấy rất cẩn thận để có ý phòng về sau khỏi xảy ra những sự nguy hiểm cho những kẻ dùng thuốc, và những người chính mình không phải là thầy thuốc mà cũng đi trị bệnh cho người ta, nhất là làm kẻ dùng thử thuốc bổ chích vào mạch máu là một cách nguy hiểm để hại tánh mệnh người, hoặc chữa bệnh con mắt hay là mổ xẻ mụn nhọt v. v. vì để thường thấy làm người vì trị bệnh dùng thầy chẳng phải chính nghề nên để xảy ra lắm khi nguy hiểm lắm. Ước gì quan trên xét tra minh bạch, trị phạt xứng đáng để làm một cái gương cho những kẻ khờ dại ấy soi chung. Trước là cho họ biết cái phép luật nhà-nước trừng trị những kẻ không chính là nghề làm thuốc mà đi làm càn là thế nào, sau nữa là cho những kẻ có bệnh tật chớ có tin lắm những người làm càn nói phách mà lầm khi thiệt mạng.

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA

Khán-trường thật thà. — Người khán trường học Phủ-Việt tỉnh này, thật là một người thật thà hiếm có, vì đã nhiều lần các học-sinh người thì bỏ quên sách, người thì bỏ quên mũ quên ô quên nón, thế mà không xơi xuyến chút nào, thấy cái gì bỏ quên cũng cất đi cho, đến khi ai hỏi thì trả, như mới đây có cậu học-sinh lớp nhì bỏ quên một cái ô đen đã non một chủ-nhật, đến khi lại hỏi thì người khán ấy lại trả cho ngay.

Chó dại. — Cách mấy hôm nay ở làng Vệ-yên thuộc huyện Đông-sơn có con chó dại chạy ra đường cắn phải một người đàn bà và một đứa con nít, thì đã đem lên nhà thương, quan chánh thầy thuốc khám xong đã xin giấy ở tòa cho đi xe lửa ra Hanoi chữa.

Còn con chó thì người ta đuổi đánh chết ngay được lập tức đã đem lên trình Cảm.

Lại mới rồi cũng có một con chó không biết cắn ai, chạy rông ngoài đường rồi cũng phải một cậu học trò thì cũng đã đi xe lửa lên Hanoi điều trị.

Lại có một người đàn bà nữa cũng bị một con chó cắn phải đã ba tháng nay, cứ tưởng là không phải chó dại. Không ngờ chẳng biết vì sao, mới rồi bị phát cơn dại mà chết.

Bà con ta khi đi ngoài đường nên cẩn thận lắm mới được, bề thấy con chó nào lê lưỡi ra đuổi quấp lại, mất đồ hoe, ấy chính là chó dại đó, nên đánh chết ngay đi.

BÌNH-ĐỊNH

Một tay đã giết 40 con hùm. — Hôm mồng, chín tháng Décembre đây, quan Công sứ Qui-nhơn có gắn bội-tinh cho một nhà sản bắn ở làng Phú tài, về phủ Tuy-phước. Người ấy tên là Trần-công-Minh

Nguyên ông này vốn ở miền sơn-cước, đặng liện bẻ cây hóc cuốc rừng, trồng khoai. cấy lúa đã mười mấy năm nay; mà bởi chốn sơn-lâm lắm loài ác-thú : như hùm beo, beo nai, hay phá hại, hủy điền, nên ông Minh có xin phép dùng súng săn, để tẩy trừ ác-thú. Bấy nay ông đã nạp Tòa lãnh thưởng có hơn *bốn chục con cọp*; còn heo nai ấn thịt đã thôi!

(Còn trong thứ tư)

HẠ GIÁ 5%

Thuận-Thành

BOTTIER CHAPELIER

Rue des Cuirs. — Hanoi

Foire de Hanoi 1922 Stand N° 21 Allée centrale

Giầy vải mũ giá tính theo ở catalogue N° 5 hạ 5% trong những ngày Hội-chợ, xin mời các qui-khách chiếu-cố.

NGUYỄN-TIẾN-HÀM
Kính bạch.

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi

MÁY NÓI SỐ 243

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 34 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chân-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố.

2045 MẠC-TRINH kính cáo.

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Payements en timbres-postes)

Nhiều ông gởi tiền trả bán-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bán-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trừ ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì bán-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM

金寶南

BIJOUTERIE — ORFÈVRERIE

NAM-BẢO

Hanoi 16, Rue de la soie, 16 Hanoi

CHẾ-TẠO : — Vàng, xuyến, hạt, nhẫn, giầy các đồng bà, giầy trượng, dây, giầy, cân 5, tới-bạc, vỹ thuốc lá, hộp thuốc lá, vỏ điếm, v. v... bằng vàng đúng tuổi đúng cân và toàn bạc nẩu. Có nhiều thợ khéo đã lâm năm nẩu qui khách đặt tới-tiếng.

BÁN : — Vàng diệp Vinh thịnh-lương một đã thực (đã nẩu nhất), ngọc-thạch, giầy đeo thời-sạch, giầy kim-khánh giầy kim tiền, đồng-hồ quả quít vỏ bạc và vỏ kền, v.

Buôn bán chắc chắn, cốt lấy sự tin cẩn làm đầu.

2043

LỆ MUA BÁO

**Xin nhắc lại để các ngài được báo biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các tiệm qui ông cho mua thì gởi tiền cho hễ không có tiền gởi kheo giấy mua thì bản quán không trả lời. Khi báo thì tính từ rằm hoặc mồng một tháng *ây trở đi cho gọn.*

NHÀ-ĐẸ MỚI

70, Phố Hàng-Bông, Hanoi

Nhà Bè quan Docteur PAUCOT có 60 buồng, sạch sẽ, tỉnh mịch, điện máy, đồ dùng như phòng khách Ô-tô, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ, và phát áo lọt lòng, sữa, chai nước mông, cối, và có tủ, có xiêm.

Sự trông nom lại có hai bà Sages-femmes đã từ chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở hẳn trong Nhà-Đẻ hàng Đồng đã đỡ đẻ và tiếp đãi cho bà, mà tối ngày nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiệu mới về đỡ ở nhà cũng được.

Ai bằng huyết, tiểu tiện, huyết bạch, kiết hoi, muốn chữa để vào chữa cũng được (năm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức.

***Mỗi bệ một buồng, 10 ngày.* 6$00**
***Mỗi bà một buồng, 10 ngày.* 10.00**
***Mỗi bà một buồng, 10 ngày.* 18.00**
***Mỗi bà hai buồng, 10 ngày.* 20.00**

Ra vào tự do

2557

TRÒ XIẾC VIỆT-NAM

Khai-diễn ở **CHỢ HÀNG-DA CŨ** *(Rue des Cuirs)*

Được nhiều người lấy làm ưa thích, nên đoàn xiếc Việt-Nam đã quyết định

để đến thứ tư 20 Tây này (tức là mồng ba tháng một Annam) lại khai diễn

SẼ ĐỔI TRÒ MỚI RẤT TÀI TÌNH!

Thường thường mỗi khi phường-xiếc các nước qua xứ mình, thì người mình vẫn náo-nức đi xem. Bây giờ mình đã luyện tập được, chẳng kém gì.

Nào là các giống cầm thú, dạy bà» đào luyện rất thuần thục;

Nào là tay nhà nghề, đàn-bà đàu-ô tg, lấy tháng-sáng tỏ tài mèm mại trên mình người trên giây, trên thang trên đu, trên quả-cầu v. v.... rất tài-tình đặc-sắc;

Nào là diễn-trường to tát có thể tiếp được vài nghìn người đến xem;

Nào là âm-nhạc tây văn vân...

Chắc rằng cái lòng nhiệt-thành của các ông các bà gấp bội phần hơn, mà chiếu-cố đến xem cái tài nghệ của nước nhà đã nên công, để cổ-lệ cho các nhà có công đào-luyện đã nhiều năm nay.

GIÁ CHỖ NGỒI

Lô.	2$00	một ghế
Hạng nhất. .	1 50	—
Hạng nhì. . .	1 00	—
Hạng bên . .	0 30	—

Bán vé ở cửa diễn-trường.

3362

Tối hôm nay! Tối hôm nay!

Xiếc HARSMTON'S

BỌN HÁT XIẾC RẤT TỐ VÀ ĐỦ THỨ THÚ

Hát tại trước cửa nhà hát Tây

CÓ 30 NGƯỜI TÀI-TỬ RA TRÒ

Bọn này toàn là người mới cả

Rất lớn! Rất đẹp! Rất vui!

Đại diễn ban ngày

Thứ năm 21 Décembre 1922, hồi 4 giờ chiều

Quí-vị muốn mua vé trước xin đến tại nhà MM. Larrivé Frères số nhà 84, đường Jules Ferry, Hanoi, ở đó có bán vé luôn luôn trong mấy ngày làm trò.

Vậy trước hết xin hãy đến xem các giống thú của chúng tôi!! Nào là: voi, sư-tử, cọp, beo, gấu, khỉ, ngựa vằn, vân vân.

GIÁ CHỖ NGỒI

Phòng 6 chỗ ngồi	15$00	Ghế sang nhì	1$50
Phòng 4 chỗ ngồi	3 00	Ghế hạng ba	1 00
Ghế hàng trước	2 00	Băm bằng gỗ	0 50

Những trẻ con và lính trừ ra các hàng đội, được phép giá nửa tiền hạng nhì và hạng ba trong ban ngày (matinées) mà thôi.

3363

華 PAO-VA 實

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi

寶華行內門牌八十竹路京東

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng chỗ trương cửa chúng tôi là để chiêu khách, cho nên không những là bán giá thật rẻ, lại còn càng ngày càng thêm hàng lên cho đủ mọi thức, không kể những đồ vàng bạc trường dùng, chúng tôi lại có buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân châu, hồ phách, ngọc thạch, nói ít còn lại là đủ các thứ thứ thức rất qui, tối cổ, lối kim mà ngày nay ở cõi Việt-Đông dùng quen. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ sứ Giang-tây như là lọ, bát, từ bình bằng sứ, vân vân.

Cũng kỳ tàu vừa rồi, bản-hiệu lại mới thỉnh thêm được giầm ba tây thợ khéo ở bên Tân sang, nào là thợ kim-hoàn, nào là thợ chữa các thứ đồng hồ. — Xin các qui-khách chiếu-cố cho thì chúng tôi lấy làm cám ơn lắm. Các ngài đến xem, chúng tôi cũng xin nghênh tiếp một cách rất lịch-sự.

PAO-VA

Bijoutier, n° 28, Rue des Cuivres, Hanoi

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng các bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mỏi làm ra không đủ được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đăng-bộ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM

SẮC SẢN-NHIÊN 彩

Thứ năm 21 Décembre sẽ diễn tích :

CẦN TẠO HÓA

Sự-tích thật hay
Nhiều trò rất lạ
Lắm cảnh cực vui
Nhiều câu hát mới
Sa giọng khác nhau
Lựa theo dân sáo
Nghe rất tài tình!

Bản-hội xin nói để các qui-khách biết rằng những tích hát có-động trước vài tuần lễ và đứng riêng một tờ cáo-bạch như là tích « Nàng đàu hiền » (diễn hôm 3 Décembre mới rồi) và tích « Cần Tạo hóa » này toàn là những tích hát của ông Nguyễn-ngọc-Cẩn soạn riêng để thỉnh thoảng hiến các qui-khách một cuộc vui đích đáng.

Tối thứ ba :

THI GAN VÀNG

Tích này diễn vận Đào-sinh trông thấy những cảnh phồn-hoa toan đốt sợ, mang gặp sợ là Lệ-thị một niềm trinh-tiết, nên lại được đoàn-tụ, xin các qui-khách đến xem, thật vui mà hợp thời-trang lắm.

Tối thứ tư :

TRIỆU-ÂU

Tích này diễn một người đàn bà nước ta cực anh-hùng, đánh nhau với Lục-Dận. Bà này lưng nhòn mười dòng và đái ba thước, người thật lạ lùng. Bản rạp xin diễn lại cho được tinh-thần để hiến các qui-khách, mà các bà lại càng nên xem lắm.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 20 đến thứ ba sau 26 Décembre 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Một bản phim rất vui mà lẫn này mới mang ra diễn là một

CARMEN

Rất đẹp, rất hay, có đàn, có múa, có nhiều mũ mặng trang hoàng

Nghỉ

Buồn cười vỡ bụng!!!

CHARLOT, THƯỢNG-THƯ

Hai-kịch dài hai đoạn

CÁN-CÁO

Nhân dịp ngày lễ Noël, chiều thứ hai 25 có chớp ban ngày. Có âm nhạc.

Tuần lễ sau sẽ chớp tích :

SPARTACUS

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

LỆ BỘI CHỖ Ở

Xin các ông mua báo, khi đổi chỗ ở, muốn báo-quán gởi đến chỗ mới, thì gởi cho báo-quán cái giấy quán báo, chứ lại thế nào tác báo rã rang cho đặng, gởi theo hai-báo (0$25), bằng tem cũng được) để chỉ tiền giấy quán báo.

Nếu không gởi tiền theo thì sở gởi báo thư tỉ bước thôi không [illegible]

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Mà nhất là mới hôm tháng sáu ta đây ông đã sắn được một loại rất dữ hơn nữa : loài ấy chẳng phải hại mạng người mà thôi, lại còn hại đến của cải nữa ; thiên-hạ đều kinh khủng loài ác ấy. Đó là một tên đầu mề cướp, tức là tên Đành mà bản báo đã đăng đôi ba lần trong mấy tờ báo mấy tháng trước.

Bởi cái lẽ đó thì quan trên đã tư xin Chánh-phủ thưởng cho ông Minh một cái bội tinh Danh-dự hạng nhì.

Các quí quan cũng tỏ ít lời chia vui cùng ông, và khuyến khích ông gắng-sức về nghề sẵn bắn có ích như vậy.

Nghe đâu quan bản tỉnh có tư về Cơ-mật xin đặc thưởng phẩm hàm cho ông Trần-công-Minh. Ông được thưởng về cái tài sẵn ấy, thì ai chẳng mừng cho ông.

NHÀ TẮM VỆ SINH

45, Rue du Lac, Hanoi
(Phố Bờ-hồ, số nhà 45)
2099

MÙA MƯA

Ô hiệu Quang-Hưng-Long
Số 79, Phố Hàng Bồ, Hanoi
MỚI VỀ :
Áo tơi đi mưa
(Pardessus en laine imperméable)
và các thứ
Mũ, Khăn-quàng-cổ
(Foulards en laine)
vân vân... 2078

Hộp GIU ICH *tức là Công-ty* CHU VĂN-MINH *ở Haiphong, đường Sinh-Công-nghiệp, số 1.5 có nhà máy rất to đã có chế các thứ sơn tây đủ các mầu đặt dấu* CON GÀ VÀNG.

Sơn rất tốt, giá bán phải chăng, xin đồng bào chiếu cố nội hoa, cứ viết thư cho bản hiệu lấy mẫu, sẽ xin gửi biếu ngay.

Đương bày Hội-chợ : gian thứ 46, giếy E (mới làm xin mời các quý-khách quá bộ đến xem, thì mới tin cho bản hiệu, gọi là chút phận chân-chính kỹ-nghệ nước nhà. 2055

興同業

Các quí-khách khi qua chơi Hanoi xem hội chợ hay sắm đồ tết, thì xin các ngài quá bộ lại chơi qua bản-hiệu, « LƯƠNG-THỐNG-HING », *41 Phố hàng Đào*, sẽ có đủ các thứ đồ vàng bạc, làm theo các kiểu thực đẹp. Hàn-Tấu, ngọc đa quang cung ngọc trai nữa. Các thứ này bản-hiệu vừa mới buôn ở bên Hong-kông sang chuyến tầu vừa rồi.

Giá bán cực rẻ !
Hàng làm cực tốt !
Công việc cực nhanh !

Kính cáo
LƯƠNG-THỐNG-HING
41, Rue de la Soie, Hanoi
317

GIỜ VỀ GIÀ
thì thường hay vấp ngã, tức hơi chóng mặt, luôn luôn, đau thận, đi tảo, hay mệt và khó chịu trong người. Lắc bấy giờ thì những chứng tự máu lại càng hay có. Khi ấy nên uống thuốc điều hòa máu các lương-y ai cũng cho là công-hiệu. Thuốc ấy là :
Dépuratif Riohélot
rất công-hiệu trong những bệnh đã kể ra trên này. Dùng nó thì kinh-nguyệt điều hòa, không làm đau đớn gì cả. Thuốc này lại rất hiệu trong những bệnh sau này : đau xương, tê mỏi ở các khuyết-quản và các tiêu-bệnh ngoài da như là hắc-lào, mụn con các nốt mề đay vân vân. Thuốc này bán ở các hàng tạp-hóa và các hàng thuốc vặt.

Ban giờ cũng công hiến

Nước hoa thượng hạng : Eau de Cologne Montès

Thứ nước hoa này của bản-hiệu chế ra đã lâu, vẫn được tiếng khen là thơm lắm. Các ngài đã dùng đều chịu là hạng quí nhất ! Có nhiều ngài ở xa không biết giá ; nay xin khai để các quí-khách cùng biết :

EAU DE COLOGNE MONTÈS.

Chai lớn : 1 litre. . . . . 3 $ 55
Chai nhỡ : 1/2 litre. . . . . 1 . 80
Chai nhỏ : 1/8 litre. . . . . 0 . 55

Hàng chai nhỏ này có đóng thứ nút riêng để xấy ra từng giọt được.

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỌ'P

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 64

CỬA HÀNG
GUIONEAUD FRÈRES
BORDEAUX - HANOI - HAIPHONG
Hiệu buôn bán đứng đắn thật-thà — Hiệu mới ra đời từ năm 1890

Có lời bá cáo cùng quí-khách bản quốc biết rằng bản-hiệu có những thứ rượu vang uống thương thật tốt và các thứ rượu vang quí cực phẩm. Rượu mùi đủ các thứ thật thanh-vị. — Đồ hộp thực phẩm đủ thứ nhất hảo hạng.

Lại riêng có các thứ rượu uống bổ cả khỏe nữa.

Ai muốn biết giá hàng và xin mẫu hàng cứ viết giấy về thì bản-hiệu sẽ gửi biếu, không mất tiền. 2053

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

CAO RĂNG

萬春牙膏 立即拔毒止痛 殺虫平牙固齒

Thuốc Cao này thơm thơ trong sạch khỏi giáo, ngậm khỏi đau răng, sâu răng, cam răng; răng lung lay ngậm thì vững lại, bán tại hiệu Vạn-Xuân-Đường, số 211, phố Tiền-an, tỉnh Bắc-ninh (Tonkin).

Song liệu mỗi chiên giá. . . 0 $ 20
Đơn liệu mỗi phiên giá. . . 0 10

Các hàng tạp hóa và các hàng bào chế các tỉnh kiếm đã nhiều nơi mua buôn để bán lẻ, ngài nào muốn mua buôn xin gửi thư lại. Các nơi đã ấn định có bán hễ nhớ xem nhãn hiệu *Mạc-Đình-Tư* số 136, phố hàng Bông, Sắc bán bảo lễ số 63, phố hàng Bông, nhà in *Đông-kinh Ấn-quán* số 83, phố hàng Gai, hiệu *Vĩnh-Lợi-Vinh*, số 69, phố hàng Bồ hiệu *Hạnh-Nhân Đường* số 81, phố Phúc-kiến, hiệu *Vĩnh-Xương* số 27, phố Hà-trung, hiệu *Quảng-Lợi* số 32 hiệu *Vĩnh-Hợp-Thanh* số 119, hiệu *Hạnh-Hóa-Đường* số 127, và hiệu *Anh-Hóa Đường* số 131, phố hàng Buồm, hiệu *Phương-Đình* số 100, phố Cầu gỗ, Hanoi, hiệu *Hợp-Hưng-Long* số 23, phố khách Haiphong, hiệu *Quảng-Lợi Tích* số 25, phố Lạng Sơn và hiệu *Hoa-Sinh-Đường* số 157, phố khách, Nam-định, hiệu *Đức-Phổ* số 166 phố Đông-thị, Hải-dương, hiệu *Phúc-Hưng* bán tạp hóa tỉnh Phúyên, hiệu *Yên An* phố Yên thái tỉnh Yên-bay hiệu *Đức-Thường* phố Việt lợi tỉnh Vĩ-t trí các nơi kể trên có bán bộ cả thứ thuốc thấy sau người và các thứ cần dùng khác nữa, đều công hiệu cả. Xin các quí-khách chiếu cố.

2038 *Télégraphiques : Vạn-xuân, đường, Bắc-ninh.*

KEM
HIỆU
BERTHUIN
Xoa thử kem này thì da dẻ được mềm mại, chả khác gì nhung vậy
PACHOD Frères & Cie LYON
1950

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 50 ngay cửa Nhà-Thờ Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

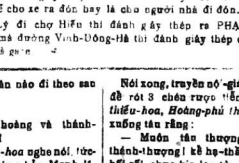
Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ quán cũng có giấy nói trực tiếp với chính-quán 2048

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

Auto-Postale

Công-Ty chúng tôi xin trình quí-khách biết rằng : kể từ tháng năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy cho thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phủ-Qui và Phủ-Qui ra ga Yên-Lý. — Ở Phủ-Qui có 3 phiên chợ Hiếu buôn bán nằm nắt lắm, các quí-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở tỉnh giá phải chăng.

Các quí-khách đi lại đường Vinh-Đôngđà nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm lẫn, xin biệt quí khách đánh giấy thếp trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giấy thếp sẽ cho xe ra đón tận nơi cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ Hiếu thì đánh giấy thếp ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Lý garc ; mà đường Vinh-Đông-Hà thì đánh giấy thếp cho PHẠM-VĂN-PHI Đông-hà garc.
2012

Số 25

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bộ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối dân-tự, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Vệ-đằng-nga cũng gạt nước mắt mà bảo *Phi-loan* quận-chúa rằng :

— Ta vậng con, bỏ ngoài dẫu là mẹ chồng con đấu, nhưng tổ mẫu con khi xưa coi ta như con đẻ, không bao giờ ta dám quên ơn. Chỉ hiềm một nỗi phu-quân ta còn vương mình ở chốn triều-đường, thành ra ta không được về thăm tổ mẫu. Nay xảy gặp sự khó khăn này thì con nên quyền tạm ở lại nhà ta, để cho cha mẹ trở về quê nhà, chớ nên khóc-lóc mà làm đau lòng cha mẹ vậy. *Phi-loan* con ơi ! ta cũng coi con như con đẻ, ta tất con phải e-sợ nỗi gì. Con cứ yên lòng, sang năm ta cũng trở về nhé, bấy giờ sẽ đưa con về một thể.

Nói chưa dứt lời thì *Gia-tường* công-chúa đến, *Mạnh-lệ-quân* liền thuật chuyện đầu đuôi cho công-chúa nghe. *Gia-tường* công-chúa nói :

— Nếu vậy thì hai thân nên tức-khắc trở về quê nhà, chớ có chậm-trễ. Còn vệc tâu với thái-hậu, con thiết tưởng không nên, vì thái-hậu nghe biết tin này thì sự phiền-não kể sao cho xiết. Cứ như ý con thiển nghĩ, chỉ nên nói là vương-gia bị bệnh, xin cáo về nửa năm để chữa thuốc, bắt tất tâu rõ làm chi.

Vệ-đằng-nga nghe nói gật đầu khen phải. *Mạnh-lệ-quân* cũng nói :

— Con nói có lẽ phải.

Đêm hôm ấy *Hoàng-phủ thiếu-hoa* sai người nói với *Doãn-thượng-khanh* và *Mạnh-gia-linh* là sáng hôm sau vợ chồng trở về quê nhà, vì thái-vương-phi bị bệnh, cho nên không kịp đến từ-giã, dám xin tha lỗi.

Sáng hôm sau, nội-giám *Lã-phác* phụng mệnh thượng-hoàng đến truyền chỉ cho *Hoàng-phủ-thiếu-hoa* biết rằng :

— Thượng hoàng có giáng chỉ « Nay thái-vương-phi bị bệnh, mà Tương-vương tấu xin cáo về nuôi mẹ thì tình thật đáng thương. Vậy cho do-dịch lên đường ngay hôm nay, hễ thái-vương-phi khỏi bệnh thì sang đầu năm sau, sẽ cùng tiến kinh một thể. Khâm thử ! »

Hoàng-phủ thiếu-hoa và *Mạnh-lệ-quân* lạy tạ thánh-ân, *Hoàng-phủ thiếu-hoa* lại dặn riêng *Lã-phác* rằng :

— Hễ thái-hậu có hỏi đến thì nhà người cứ tâu là ta có bệnh, vậy phải cho về ít lâu để chữa thuốc, chớ nên tâu rõ sự thực, sợ thái-hậu lo-phiền chăng. Nhà-ngươi cũng đừng nói cho hữu hoàng-hậu (*Phi-giao*) biết, chỉ nên khuyên hữu hoàng-hậu giữ lấy cái đức hiền-hòa, để bảo-toàn danh-dự cho nhà *Hoàng-phủ*.

Lã-phác nói :

— Xin vương-gia và vương-phi cứ yên tâm. Chỉ cần sao cho thái-vương-phi chóng được bình-phục như thường thì phò-mã ở đây mới khỏi ấy-náy lo-ngại vậy.

Lã-phác cáo từ lui ra. Bấy giờ có *Doãn-thượng-khanh* và *Mạnh-gia-linh* đến hỏi thăm, *Hoàng-phủ thiếu-hoa* vội-vàng ra nghênh tiếp. *Doãn-thượng-khanh* và *Mạnh-gia-linh* thấy *Hoàng-phủ thiếu-hoa* ăn-nấn buồn-bã, đều kiếm lời khuyên-giải.

Người nhà *Hoàng-phủ* đã sắp sẵn ngựa xe, *Hoàng-phủ thiếu-hoa* cùng *Mạnh-lệ-quân* ra đi. *Phi-loan* quận-chúa cứ nằm lẫy vật áo mà khóc rằng :

— Chỉ mẹ ơi ! cha mẹ nỡ lòng nào mà bỏ con ở lại đây !

Nói xong, lại nức-nở khóc hoài. *Hoàng-phủ thiếu-hoa* bắt-đắc-dĩ phải nói giận quát-mắng rồi dứt áo ra đi. *Gia-tường* công-chúa và *Vệ-đằng-nga* thì ôm lấy *Phi-loan* quận-chúa mà dắt vào trong nhà.

Mạnh-lệ-quân cũng gạt nước mắt rồi ân-cần dặn bảo *Triệu-cầu* và *Triệu lân* rằng :

— Anh-em con nên phải đồng-tâm mà khuyên nhau học-hành, chớ có sinh lòng tranh-cạnh.

Nói chưa dứt lời thì *Hoàng-phủ thiếu-hoa* ở mặt ngoài đã giục-giã lên đường. Vừa đi khỏi cửa thành được độ nửa dặm thì bỗng nghe phía sau có người cưỡi ngựa đuổi theo mà gọi rằng :

— *Hoàng-phủ* hiền-đệ ơi ! hãy thư-thả cho ngu-huynh với !

Hoàng-phủ thiếu-hoa ngảnh lại, trông thấy *Hàng-hiệu*, vội-vàng xuống xe mà bảo rằng :

— Hiền-huynh chơi ! nhân-mẫn em bị bệnh rất nguy, lòng em thật đau như dao cắt, chỉ sợ chậm-trễ, cho nên không kịp đến cáo từ với hiền-huynh. Em đã nhờ gia-tỉ nói hộ, có sao hiền-huynh lại còn vội-vàng đuổi theo.

Hoàng-phủ thiếu-hoa nhìn về phía sau, còn thấy có toán quân sắp tới, mới hỏi *Hàng-hiệu* rằng :

— Còn toán quân nào đi theo sau thế kia ?

Hàng-hiệu nói :

— Có thượng-hoàng và thánh-thượng ra tiễn đó !

Hoàng-phủ thiếu-hoa nghe nói, tức-khắc truyền gia-tướng bảo *Mạnh-lệ-quân* xuống xe, để cùng nhau cung-nghênh thánh-giá. Khi thượng-hoàng và vua *Anh-tôn* tới nơi, *Hoàng-phủ thiếu-hoa* cùng *Mạnh-lệ-quân* đều xuống lạy mà tâu rằng :

— Muôn tâu thượng hoàng và thánh-thượng ! Xin xá tội-tội cho kẻ hạ-thần.

Thượng-hoàng xuống kiệu, rồi đỡ *Hoàng-phủ thiếu-hoa* dậy mà bảo rằng :

— Hoàng-phủ quốc-cữu ơi ! ngày nay ta không thể ưu quốc-cữu ở lại được. Nhưng vua tôi cùng nhau trong 20 năm trời, thật là nghĩa nặng ân sâu, quốc-cữu chớ nên tham cái vui-thú lâm-tuyền mà không đoái nghĩ đến triều-đình vậy. Thiên-tử ngày nay đầu rằng nhân-hiếu, nhưng vốn là người nhu-nhược, ta chỉ trông-cậy có quốc-cữu phù-tá cho. Một tay Bình-giang-vương, không thể coi-sóc được cả quốc-chính. Mấy lời gửi-gắm, xin quốc-cữu ghi lòng, qua đến năm sau, thế nào cũng lại tiến kinh để giúp thiên-tử.

Nói xong, truyền nội-giám lấy rượu, để rót 3 chén rượu tiễn *Hoàng-phủ thiếu-hoa*, *Hoàng-phủ thiếu-hoa* qui xuống tâu rằng :

— Muôn tâu thượng-hoàng và thánh-thượng ! kẻ hạ-thần trong khi bối-rối, chưa kịp lấy tờ mà long-giá hai cung tại thân-hành đây, thật khiến cho kẻ hạ-thần cảm-kích không biết thế nào mà nói. Lời huấn-dụ của thượng-hoàng, kẻ hạ-thần xin ghi lòng, tỉnh về hưu-trí, chẳng dám có mong bão-đền về sau nầy vậy.

Thượng-hoàng lại rót 3 chén rượu ban cho *Mạnh-lệ-quân*, *Mạnh-lệ-quân* lạy tạ. Vua *Anh-tôn* cũng rót mấy chén rượu để tiễn *Hoàng-phủ thiếu-hoa* và *Mạnh-lệ-quân*, và thưởng lời *Phi-giao* hoàng-hậu chúc cho *Hoàng-phủ thiếu-hoa* được khang-cái.

Vua *Anh-tôn* bảo *Hoàng-phủ thiếu-hoa* rằng :

— Những lời quốc-trượng nói trẫm chưa bỏ nói với thái-hậu hễ ngoại-ô mẫu được bình-phục thì xin bảo tin ngay cho trẫm biết. Các quan-thuộc tại *Bồ-quảng*, đều giao cho quốc-trượng cai quản cả quyền ; tiền-trảm hậu tấu a. Trẫm lại ấy cho địa-phương-quan hàng ngày phải đến thăm hỏi thái-vương-phi.

(Còn nữa)

Imprimerie du Trung Bắc Tân-Văn — Le Gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN